

การพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชัยภูมิ

ชนิตา อุดมศิลป์¹

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และมีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันกับนานาชาติประเทศได้ (สำนักปฏิรูปการศึกษา, 2545 : 2) สังคมโลกยุคโลกาภิวัตน์มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสูง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ประเด็นการเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงเป็นประเด็นที่ท้าทายยิ่ง โดยปัจจัยสำคัญที่จะเผชิญการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายดังกล่าว คือ คุณภาพคน และคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ทำให้เป็นคนที่มีจิตคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรมและคุณธรรม รู้จักพึ่งตนเอง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (ณัฐพล ชุมวรฐายี, 2545 : 2) ด้วยเหตุนี้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาของไทย โดยจะต้องเริ่มจากสถานศึกษาทุกแห่ง ต้องดำเนินการพัฒนาคุณภาพคน โดยในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษานั้นจะต้องมีการประกันคุณภาพภายในผสมผสานอยู่ในกระบวนการบริหาร และการจัดการเรียนการสอนตามปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา อันจะเป็นการสร้างเชื่อมั่นว่า สถานศึกษาจะจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐาน ส่งผลให้เด็กไทยเป็นคนดี มีปัญญาและมีความสุข จะได้ช่วยกันสร้างสรรค์สังคมให้มีสันติ สิ่งแวดล้อมยั่งยืน เศรษฐกิจมั่นคงสามารถร่วมมือและแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ได้อย่างมีศักดิ์ศรีในสังคมโลก และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กรมวิชาการ, 2551: 19)

การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลเมืองชัยภูมิ

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เกี่ยวข้องว่า ผู้เรียนทุกคนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพจากสถานศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดและพัฒนาความรู้ความสามารถรวมถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดในหลักสูตร โดยมีความสอดคล้องกับความต้องการ เป็นที่พึงพอใจของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม (ธนพร ชุมวรฐายี, 2546 : 3) การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นกลไกสำคัญที่ทำหน้าที่ส่งเสริมและผลักดันให้กระบวนการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ในทุกระดับวงการศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องดำเนินไปอย่างประสานสอดคล้องกันเป็นระบบ มุ่งหน้าไปในทิศทางที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้เพื่อบรรลุเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ อันได้แก่ การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนารุ่น 5 มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

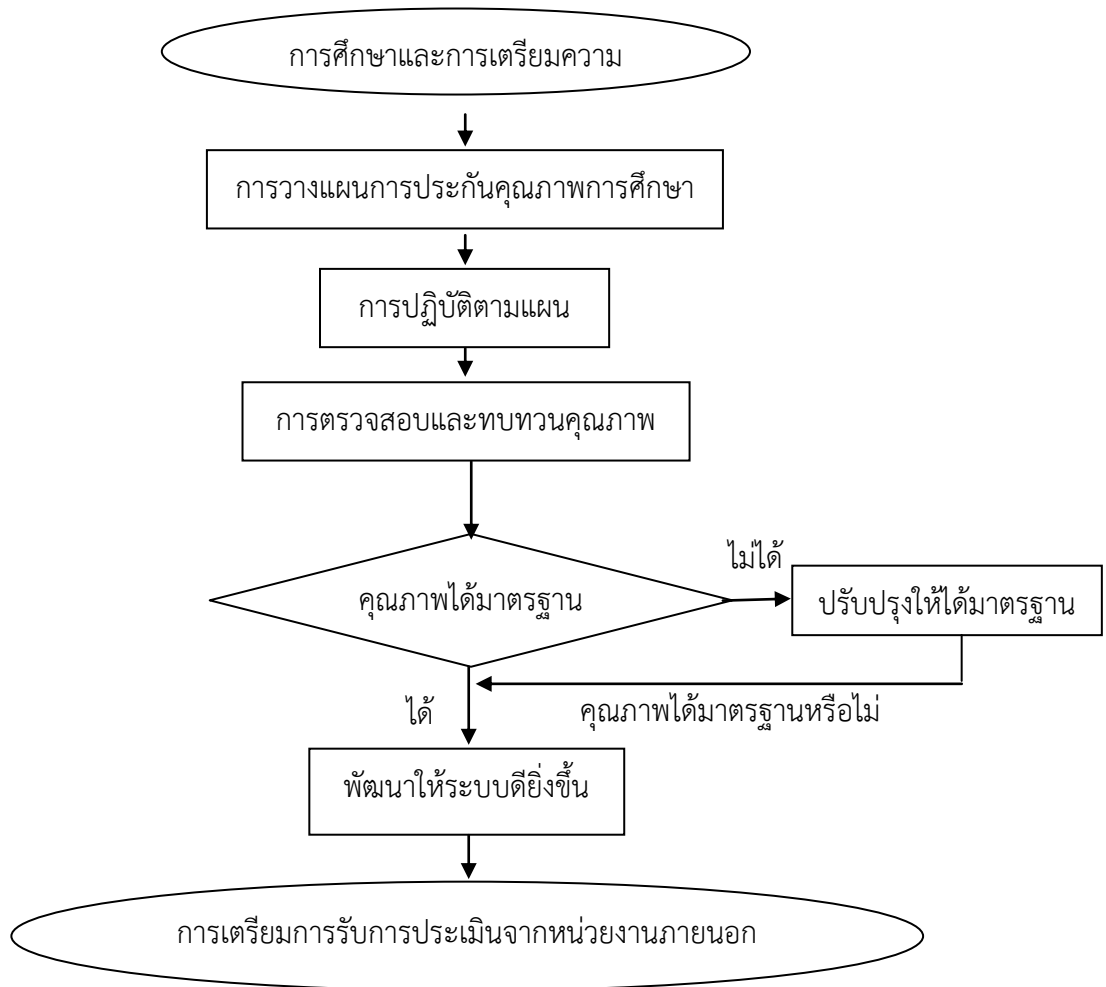
ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2549 : 233) และเพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นต่อสังคมว่า โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นแหล่งปลูกฝังฝึกฝนให้นักเรียนมีคุณสมบัติตรงตามที่สังคมและประเทศชาติต้องการได้อย่างมีคุณภาพ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้กำหนดนโยบายการประเมินคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และให้ดำเนินการประเมินตนเองมาตั้งแต่ ปีการศึกษา 2548 โดยจัดทำเครื่องมือและส่งเสริม สนับสนุนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2549 : 245) โรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองชัยภูมิ เป็นโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้นำระบบการประกันคุณภาพภายใน มาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร การศึกษา และดำเนินต่อเนื่องเรื่อยมา ตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และมาตรฐานการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) (สมศ.) ซึ่งในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษานั้น มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

1) การควบคุมคุณภาพ เป็นขั้นตอนการกำหนดมาตรฐานคุณภาพและการพัฒนาสถานศึกษาเข้าสู่มาตรฐาน

2) การตรวจสอบทบทวนและปรับปรุงคุณภาพ ซึ่งเป็นขั้นตอนการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐาน โดยการประเมินตนเองของสถานศึกษา แล้วนำผลที่ได้จากการตรวจสอบทบทวนการดำเนินงาน มาวางแผนปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่องเป็นวงจรคุณภาพ และต้องรายงานผลการดำเนินงานทุกปี รวมทั้งการประเมินคุณภาพของสถานศึกษาโดยหน่วยงานต้นสังกัด ถือเป็นประเมินภายใน

3) การประเมินและรับรองคุณภาพ เป็นขั้นตอนที่สถานศึกษาต้องได้รับการประเมินโดยสมศ. ซึ่งเป็นองค์กรมหาชน อย่างน้อย 1 ครั้ง ทุก 5 ปี ถือเป็นประเมินภายนอก

โดยเฉพาะระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชัยภูมิ ได้ดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ซึ่งการศึกษาในระดับพื้นฐาน มีทั้งหมด 24 มาตรฐาน 106 ตัวบ่งชี้ และในระดับปฐมวัย มีทั้งหมด 24 มาตรฐาน 104 ตัวบ่งชี้ การดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีลำดับขั้นตอนดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 ขั้นตอนการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
ที่มา : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2549 : 251)

ขั้นที่ 1 การศึกษาและเตรียมการ

1) สถานศึกษาแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษา และพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา โดยมีผู้อำนวยการสถานศึกษา และรองผู้อำนวยการสถานศึกษาฝ่ายวิชาการ เป็นหัวหน้าคณะทำงาน

2) คณะทำงานทำหน้าที่ต่อไปนี้

- (1) ศึกษาแนวคิด รูปแบบ วิธีการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา
- (2) กำหนดรูปแบบหรือระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
- (3) สร้างสื่อ เอกสาร คู่มือ และเครื่องมือที่เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

3) การให้ความรู้แก่ครู

4) การแต่งตั้งคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งได้ระบุบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน โดยคำนึงถึงการพัฒนาศักยภาพและการพัฒนาระบบการปฏิบัติงาน

ซึ่งในขั้นที่ 1 การศึกษาและเตรียมการได้แต่งตั้งคณะกรรมการโดยประกอบด้วย ผู้อำนวยการกองการศึกษา รองผู้อำนวยการกองการศึกษา ศึกษาพิเศษ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เป็นผู้ดำเนินงาน ในส่วนการกำหนดรูปแบบระบบประกันคุณภาพการภายในสถานศึกษา ทำให้ได้ระบบการประกันที่มีคุณภาพสามารถปฏิบัติได้จริง และสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองชัยภูมิ

ขั้นที่ 2 การวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา

- 1) การจัดทำข้อมูลพื้นฐานและสารสนเทศทางการศึกษา
- 2) การจัดทำมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
- 3) การจัดแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 4) การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี
- 5) การจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงาน

ในขั้นตอนที่ 2 การวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา หน่วยงานกองการศึกษา คณะผู้บริหารเทศบาลเมืองชัยภูมิ ได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนและบุคลากร มีการร่วมจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนจากชุมชนต่าง ๆ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะผู้บริหารเทศบาลเมืองชัยภูมิ ผู้อำนวยการกองการศึกษา ศึกษาพิเศษ และตัวแทนคณะครูจากโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชัยภูมิ จนเกิดแผนปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติตามแผน

- 1) การทบทวนทำความเข้าใจแผนการประกันคุณภาพการศึกษา
- 2) การพัฒนาบุคลากร
- 3) การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก
- 4) การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ

เมื่อมีแผนการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพตามขั้นตอนที่ 2 แล้ว ได้นำแผนการปฏิบัติงานดังกล่าวลงสู่การปฏิบัติ ให้ความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในเชิงปฏิบัติการมีการตรวจสอบ กำกับติดตาม และประเมินผลเพื่อให้ทราบถึงจุดเด่น จุดด้อยของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองชัยภูมิ

ขั้นที่ 4 การตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

- 1) แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา
- 2) กำหนดแนวทางและแนวปฏิบัติในการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา
- 3) แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินคุณภาพภายใน เพื่อตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
- 4) การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา
- 5) สรุปรายงานการประเมินตนเอง
- 6) นำเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด

7) การตรวจสอบโดยหน่วยงานต้นสังกัด หรือคณะผู้ประเมินที่ได้รับมอบหมาย

8) จัดทำรายงานฉบับย่อ เพื่อประชาสัมพันธ์ให้สาธารณชนได้รับทราบผลการดำเนินงานของสถานศึกษา

ในขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน เมื่อทางคณะทำงานได้นำแผนการปฏิบัติการสู่การปฏิบัติ และบันทึกการปฏิบัติตามแผน ทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน พบว่า คณะครู ชุมชน ในโรงเรียนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการจัดการศึกษาให้ลูกหลาน แต่เนื่องด้วยประชาชนในชุมชนมีอาชีพรับจ้างเป็นส่วนมาก จึงมีถิ่นฐานที่ไม่แน่นอน บุตรหลานจำเป็นต้องย้ายที่เรียนอยู่บ่อยครั้ง รวมถึงไม่ได้รับการดูแลในเรื่องอาหารที่มีประโยชน์ การเรียนถูกปล่อยปะละเลย ทำให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชัยภูมิต้องถูกจำกัดโดยปัจจัยป้อน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องจัดการศึกษาที่เน้นการนำไปสู่การประกอบอาชีพโดยสุจริตเป็นหลัก

ขั้นที่ 5 การปรับปรุงและพัฒนา

1) การปรับปรุงและพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

2) ผู้รับผิดชอบมาตรฐาน จัดทำโครงการเพื่อบรรจุลงในแผนปฏิบัติการประจำปีในปีต่อไป

3) การพัฒนาและปรับปรุงมาตรฐานการปฏิบัติงาน

การปรับปรุงและพัฒนาทางคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองชัยภูมิ และหน่วยงานกองการศึกษา ซึ่งมีความรับผิดชอบร่วมต่อการพัฒนาการวางแผนการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองชัยภูมิ ได้ร่วมกับคณะครูและคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของแต่ละโรงเรียน จัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับความเป็นอยู่การดำเนินชีวิตของนักเรียน เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่เห็นนโยบายการจัดการศึกษา โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษา ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ เพื่อพัฒนาลูกหลานเมืองชัยภูมิให้เป็นคนดี มีปัญญา และมีความสุข สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ขั้นที่ 6 การเตรียมการรับการประเมินจากหน่วยงานภายนอก

หลังจากโรงเรียนได้ดำเนินการเขียนรายงานผลการประเมินตนเองของโรงเรียนเรียบร้อยแล้ว ขั้นต่อไปโรงเรียนจะต้องเข้าสู่กระบวนการเตรียมรับการประเมินจาก สมศ.

สรุปได้ว่าขั้นตอนการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีทั้งหมด 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษาและการเตรียมการ แต่งตั้งคณะทำงาน ศึกษาข้อมูลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และกำหนดรูปแบบระบบประกันคุณภาพ 2) การวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา 3) ปฏิบัติตามแผนที่กำหนด 4) การตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน 5) การปรับปรุงและพัฒนา และ 6) การเตรียมรับการประเมินจากหน่วยงานภายนอก

แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชัยภูมิ

แม้ว่าโรงเรียนในสังกัดได้ดำเนินการตามขั้นตอนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาแล้ว แต่ยังมีผลการประเมินที่ไม่ผ่านหลายโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนสังกัดเทศบาลเป็นโรงเรียนที่สร้างขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือเด็กยากจน พลัดถิ่นฐาน จากการสอบถามครู ผู้ปกครอง นักเรียน พบว่านักเรียนที่เข้ามาเรียนเป็นเด็กที่มีการย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยบ่อยครั้ง บางคนต้องทำงานช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ส่วนหนึ่งเป็นเด็กกำพร้าอาศัยอยู่กับ ปู่ ย่า ตา ยาย จึงต้องช่วยหาเงินมาเลี้ยงครอบครัว ด้วย ดังนั้นนักเรียนจึงไม่มีเวลาในการเตรียมพร้อมสู่การทดสอบ จึงทำให้การประเมินด้านผลสัมฤทธิ์ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ สมศ. ยึดถือเป็นเกณฑ์ในการผ่านการประเมิน อีกทั้งชุมชนใกล้เคียงซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษา ยังขาดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ การศึกษาของโรงเรียน ดังนั้นทางกองการศึกษาเทศบาลเมืองชัยภูมิจึงได้จัดประชุมระดมความคิดเห็น แบบมีส่วนร่วม เพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชัยภูมิ โดยเชิญ ผู้เข้าร่วมประชุม คือ คณะผู้บริหาร ครู คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชน ตัวแทน ผู้ปกครองนักเรียน รวมถึงตัวแทนนักเรียนจากโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชัยภูมิ ได้ข้อสรุปว่าทุกคน ทุกฝ่ายต้องให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษาให้ลูกหลาน การสอนเสริมให้กับนักเรียน การส่งเสริม การประกอบอาชีพที่สุจริตและนอกเวลาเรียน และได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ดังนี้

1) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นแกนหลักในการบริหารและดำเนินการร่วมกับแกนนำ อื่น ๆ เพื่อช่วยผลักดัน ส่งเสริม สนับสนุน และประสานให้บุคลากรภายในสถานศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องภายนอกมาร่วมกันทำงานเป็นทีม เพื่อพัฒนาระบบการประเมินตนเองของสถานศึกษา ให้ผสมผสานกับการวางแผน การดำเนินงาน และการปรับปรุงเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้เป็นระบบครบวงจร รวมทั้งกำกับดูแลให้มีการดำเนินงานดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง ภาวะผู้นำและความตระหนักของผู้บริหาร เป็นองค์ประกอบและเงื่อนไขสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ไม่ว่าจะใช้ระบบ การประกันคุณภาพภายในแบบใดก็ตาม ถ้าจะทำให้สำเร็จ ผู้บริหารจะต้องเห็นความสำคัญ เข้ามาบริหารจัดการ และมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นและคอยติดตาม กำกับดูแล ส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงาน ให้มีความต่อเนื่อง

2) การประกันคุณภาพภายในเป็นเรื่องของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา มิใช่เป็นเรื่องของคนใดคนหนึ่ง หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเฉพาะ และมีใช่เป็นการดำเนินงานแบบต่างคนต่างทำ แต่เป็นเรื่องที่ทุกคนจะต้องทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และมีความเชื่อมโยงระหว่างภารกิจต่าง ๆ ของสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นทางด้านวิชาการ ด้านบริหาร กิจกรรม นักเรียน ทุก ๆ ภาคส่วน เพื่อให้บรรลุ เป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษาที่ต้องการ โดยจะต้องร่วมกันกำหนดเป้าหมาย วางแผนการทำงาน ออกแบบการประเมินตนเอง แล้วช่วยกันทำและพัฒนาปรับปรุงโดยเรียนรู้แลกเปลี่ยน ปรึกษาหารือ และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การทำงานเป็นทีมจะทำให้บุคลากรรู้สึกอบอุ่น สบายใจ เพราะมีเพื่อนร่วมทาง ไม่โดดเดี่ยว ซึ่งถ้าสถานศึกษามีการทำงานเป็นทีมที่เข้มแข็ง ก็จะทำให้การประกันคุณภาพภายในมีความต่อเนื่องและยั่งยืน ถึงแม้จะเปลี่ยนผู้บริหารหรือบุคลากรบางคน ก็ยังดำเนินการต่อไปได้ เพราะทีมงานยังอยู่

3) การที่สถานศึกษาจะมีการทำงานเป็นทีมที่เข้มแข็งได้นั้น ทุกคนในทีมจะต้องมีความตระหนักและมองเห็นความสำคัญของการประเมินตนเองว่า เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพการทำงาน คุณภาพของสถานศึกษา และคุณภาพของผู้เรียนซึ่งจะมีความสำคัญต่ออนาคตของสถานศึกษาและประเทศชาติ รวมทั้งจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจว่าการประเมินตนเองก็คืองานในหน้าที่นั่นเอง ไม่ใช่งานที่เป็นภาระเพิ่มเติม นอกจากนั้นจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการประกันคุณภาพภายในด้วย จึงจำเป็นต้องสร้างความตระหนักและความเข้าใจให้กับบุคลากรของสถานศึกษา โดยการจัดประชุมชี้แจงและฝึกอบรม การเรียนรู้จากเอกสาร คู่มือต่าง ๆ โดยผู้บริหารก็ต้องแสดงความตระหนักให้ผู้อื่นเห็นเป็นแบบอย่าง และเข้ามามีส่วนร่วม

4) ในการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษาที่ร่วมกันทำงานเป็นทีมนี้จำเป็นต้องมีผู้ที่รับผิดชอบในการประสานและกำกับ ติดตามการทำงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความมั่นใจในการดำเนินงาน จึงควรมอบหมายให้มีคณะกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อเป็นตัวกลางในการประสาน กำกับ ดูแลให้มีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน และการดำเนินงานให้เชื่อมโยงกัน โดยคณะกรรมการดังกล่าวอาจจะใช้คณะกรรมการที่สถานศึกษามีอยู่แล้ว หรือในกรณีที่ยังไม่มีกรรมการใด ๆ เลย ก็อาจตั้งขึ้นมาใหม่โดยพิจารณาตามโครงสร้างการบริหารของสถานศึกษาเพื่อรับผิดชอบการประกันคุณภาพในส่วนที่เกี่ยวกับงานในหน้าที่

5) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในจำเป็นต้องมีการวางแผน และการกำกับดูแลที่เป็นระบบ เพื่อให้มีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ โดยมีการวางแผน การกำกับดูแล และจัดให้มีการประชุมตามระยะเวลาที่กำหนดอย่างสม่ำเสมอ เพื่อรายงานความก้าวหน้าของงานที่ทำไปแล้ว และช่วยกันพัฒนางานที่จะทำต่อไป

6) การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษานอกจากจะต้องทำงานกันเป็นทีมระหว่างบุคลากรภายในสถานศึกษาเองแล้ว ควรจะต้องทำงานร่วมกับบุคคลและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครองชุมชน หน่วยงานเทศบาลเมืองชัยภูมิ ที่กำกับดูแลในส่วนกลางเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องและเป็นการระดมการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายเพื่อช่วยกันพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาสังกัดเทศบาลเมืองชัยภูมิให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ

อย่างไรก็ดี แม้ว่าทางคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองชัยภูมิ ได้เข้ามาร่วมวางแผนการรองรับการประเมินจาก สมศ. กับโรงเรียนในทุก ๆ ขั้นตอนอย่างใกล้ชิด เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามกระบวนการทำงานของโรงเรียน ตามกระบวนการการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา แต่ในปีที่ผ่านมา โรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองชัยภูมิ ยังไม่บรรลุการรับรองจากหน่วยงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาก็ตาม เนื่องด้วยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ หรือการประเมินผล O-Net ไม่ผ่านเกณฑ์ เทศบาลเมืองชัยภูมิ โรงเรียนในสังกัด ประชาชนและผู้ปกครองส่วนใหญ่ก็มีความภาคภูมิใจที่ บุตรหลานสำเร็จการศึกษาจากสถานศึกษาสังกัดเทศบาลเมืองชัยภูมิ สามารถประกอบอาชีพสุจริตได้ เรียนต่อในระดับสูงขึ้นไป สามารถอยู่ร่วมกับสังคมไทยได้อย่างมีความสุข และนี่มิใช่หรือที่จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ต้องการให้เด็กไทยสามารถทำได้

ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิด และมีอิทธิพลต่อการหล่อหลอมให้เด็กเป็นคนดี มีความสามารถ และมีความสุข ถ้าสถานศึกษาไม่มีการมองตนเองและพัฒนาตนเองแล้วก็เป็นไปได้อย่างที่การศึกษาและเยาวชนจะได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพ จึงมีความจำเป็นที่ผู้บริหารและครู

จะต้องร่วมกันประเมินตนเอง และดำเนินการประกันคุณภาพภายใน โดยมีเป้าหมายและแผนการดำเนินงานที่ผู้บริหารและครูร่วมกันคิดและร่วมกันทำเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา และนำไปสู่ออนาคตที่ดีของประเทศชาติ และประชาชนชาวไทยต่อไป

บทสรุป

การทำงานที่เน้นการมีส่วนร่วมทุก ๆ ฝ่าย การพิจารณาความพร้อมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัด ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา การใช้แผนเป็นเครื่องมือในการพัฒนา โดยการกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน ครอบคลุมภารกิจ ประชาชนมีส่วนร่วมกำหนดความต้องการ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงานตามแผน และร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผน ใช้แผนเป็นแนวทางในการบริหารกิจการ และสนองตอบปัญหาและความต้องการของครู ของนักเรียน และผู้ปกครอง ใช้สื่อและวิธีการทุกรูปแบบที่จะชี้แจงให้ประชาชน บุคลากร หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้รู้จักและเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษา แนวทางการพัฒนาการศึกษา เพื่อนำไปสู่ความร่วมมือจากทุกฝ่าย สร้างความตระหนักในความเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ให้แก่กลไกทางสังคมทุกส่วน เพื่อให้มีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาการจัดการศึกษาทุกรูปแบบ ทั้งการสนับสนุนกำลังกาย กำลังใจ กำลังทรัพย์ตลอดจนความคิดเห็น หรือการติดตามตรวจสอบเพื่อให้กิจกรรมต่าง ๆ บังเกิดผลเป็นรูปธรรม การประกันคุณภาพภายในจะทำให้สถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ มีการทำงานที่มีเป้าหมายและแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน การประเมินตนเองก็เหมือนกับการส่งกระจกดูตนเอง การที่สถานศึกษาใช้กระจกส่องตน ส่องคน ส่องงาน และส่องศิษย์ แล้ววิเคราะห์หาจุดเด่น จุดด้อยที่เกิดกับตน กับงานและกับศิษย์ จะช่วยทำให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้ดีขึ้นได้

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ :
ครุสภาลาดพร้าว.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2549). **คู่มือแนวทางการจัดการศึกษาขององค์กรปกครอง
ท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.
- ณัฐพล ชุมวรฐายี. (2545). **บันไดสู่การประกันคุณภาพการศึกษา**. กรุงเทพฯ : บั๊ค พอยท์.
- ธนพร ชุมวรฐายี. (2546). **การเขียนรายงานเชิงประเมินตนเองของสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ :
บั๊ค พอยท์.
- สำนักปฏิรูปการศึกษา (องค์การมหาชน). (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2545**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.